

KINESKA udica

ZRENJANIN

maj 2022.

Avgusta 2018. kineska kompanija objavila da će nadomak Zrenjanina graditi veliku fabriku guma

FABRIKA „LINGLONG” ILI KAKO SMO DOBILI DRŽAVU U DRŽAVI

strane 2. i 3.

Od Srbije „Linglongu“: zemljište, subvencije, komunalna infrastruktura, poslovne pogodnosti

NEMAMO PIJAĆU VODU, A STRANOJ KOMPANIJI POKLANJAMO MILIONE

strane 8, 9, 10

Skriva se stvaran ekološki uticaj fabrike guma na Zrenjanin i Srbiju

VAŠE PRAVO DA NE ZNATE NIŠTA

strane 4. i 5.

strane 11 - 12

RADNI LOGOR I STRANCI U MASKIRNIM UNIFORMAMA

Ne možete nam ništa
- poruka je
kineskog investitora

Stručnjaci o kineskim
investicijama u Srbiji

NAŠA TRKA KA DNU

strane 13 - 16

ZA GRAĐANE VAŽI JEDNO,
ZA INVESTITORA IZ KINE DRUGO...

strane 6. i 7.

Foto: www.zrenjanin.rs

Polaganje kamena temeljca: predsedniku Vučiću, ambasadori Kine i Feng Vangu pomagali su Zrenjaninci, ministar Goran Knežević i gradonačelnik Čedomir Janjić

Avgusta 2018. kineska kompanija objavila da će nadomak Zrenjanina graditi veliku fabriku guma

„LINGLONG” ILI KAKO SMO DOBILI DRŽAVU U DRŽAVI

Da se prljavoj tehnologiji u vidu fabrike gume „Linglong“ dodeli najplodnija banatska zemlja jeste teško pojmljivo zdravom razumu, poručili su stručnjaci koji su govorili na seriji tribina u Zrenjaninu o uticaju kineskih investicija. Građani srednjeg Banata se uopšte nisu pitali da li treba pokloniti gotovo sto hektara njiva prve i druge klase za izgradnju postrojenja koje će izbacivati 13,6 miliona pneumatika godište. Dakle, ne bilo kakvog, već mastodontskog postrojenja, kako kaže sociolog dr Nemanja Zvijer.

Građane je avgusta 2018. samo dočekala vest da je kineska kompanija „Šandong Linglong“ objavila da će u zrenjaninskoj Slobodnoj zoni graditi fabriku guma. To je potom potvrdio tadašnji gradonačelnik Zrenjanina Čedomir Janjić, rekavši da su više od godinu dana trajali pregovori o ovoj investiciji kojima je koordinirao i predsednik Srbije Aleksandar Vučić.

Kamen temeljac - 30. marta 2019.

Već krajem meseca te godine sporazum o izgradnji gumarne u Zrenjaninu potpisali su tadašnji ministar privrede Goran Knežević i izvršni direktor kineske kompanije, a septembra je ministar finansija Siniša Mali sa predstav-

Foto: www.zrenjanin.rs

Memorandum o razumevanju između Vlade Srbije i „Šandong Linglong tajer“ 23. avgusta 2018. potpisali ministar privrede Goran Knežević i izvršni direktor ove kompanije Feng Vang

nicima kompanije u Pekingu potpisao okvirni sporazum u ime Vlade Srbije.

Pet meseci kasnije, 21. februara 2019, Vlada zaključkom utvrđuje da je podizanje fabrike guma u Zrenjaninu projekat od posebnog značaja za Srbiju, a 30. marta predsednik Vučić sa predsednikom firme „Šandong Linglong“

i ambasadorom Kine polaže kamen temeljac za pogon pneumatika.

Građani su se morali izjasniti o projektu „Linglonga“ na referendumu, smatra politikolog dr Duško Radosavljević.

– Ako neko misli da gumara treba da se napravi, da je to dobro, da je bezopasno, zašto se ne napravi na Dedinju ili u Beogradu na vodi – pita on.

Zakoni Srbije tu ne važe

Danas je kompleks „Linglonga“, sa desetinama objekata koji poprimaju krajnje obrise, teritorija na kojoj ne važe zakoni Republike Srbije. Pravnici i građanski aktivisti dokazali su da se ovoj kompaniji toleriše građenje

ZAŠTO KINESKE KOMPANIJE DOLAZE U SRBIJU

Pre desetak godina, zbog nepodnošljivog zagađenja sredine, Kina je pokrenula strogi inspekcijski nadzor fabrika širom zemlje, primoravajući ih da uvedu standarde čistijeg poslovanja. Zagađivači su strogo kažnjavani. Mnogi od njih podstaknuti su da svoje proizvodnje izmeste u zemlje gde nema dovoljne regulacije rada prljave industrije – u južnoj Aziji, Južnoj Americi, na Balkanu. To je potvrdio i Aleksandar Vučić pre par godina za RTS, govoreći o razlogu dolaska kineskih kompanija u Srbiju.

– Zato što imaju svoje interese. Zato što moraju da pogase deo železara i čeličana po Kini zbog, valjda, čistog vazduha, u šta se ja nedovoljno razumem. Da vam iskreno kažem, a što bi me to i zanimalo mnogo, to je njihova stvar.

bez građevinske dozvole, da im je nezakonito odobrena državna pomoć (96 hektara poklonjenog zemljišta i 75,8 miliona evra subvencija), da se dosledno krše procedure oko procene uticaja gumare na životnu sredinu, i da pogone zidaju građevinci za koje je izvesno da su žrtve trgovine ljudima. Domaći radnici koji rade u „Linglongu“ imaju ugovore o radu koji dozvoljavaju poslodavcu da ih drži pod prismotrom. Kompleks fabrike čuvaju uniformisani muškarci koji nasrću na novinare na javnoj površini, stotinak metara ispred ulaza u gradilište.

Izvesno je da će „Linglong“ imati politički uticaj u celoj državi, a lokalna vlast, bez obzira na to ko je bude činio, neće smeti da donese nijednu odluku koja ne odgovara ovoj fabrici, navodi politikolog Miroslav Samardžić

Foto: www.zrenjanin.rs

Poklon od 96 hektara zemlje „Linglongu“: čestitka kineskom investitoru koji je u gradsku kuću ušao u trenerci

Pravosuđe se ne oglašava

Protiv „Linglonga“ do su sada podnošene krivične prijave za nelegalnu gradnju, trgovinu ljudima, povredu prava na štrajk, protivpravno lišenje slobode, kao i više od deset tužbi Upravnom sudu zbog sumnje da procedure procene uticaja na životnu sredinu i izdavanja građevinskih dozvola nisu sprovedene u skladu sa zakonom. Na sve to pravosuđe i drugi nadležni organi čute.

Izvesno je da će „Linglong“ imati politički uticaj u celoj državi, a lokalna vlast, bez obzira na to ko je bude činio, neće smeti da donese nijednu odluku koja ne odgovara ovoj fabrici, navodi politikolog Miroslav Samardžić. On predviđa da će direktor „Linglonga“ u narednom periodu biti najuticajnija politička ličnost u ovom gradu, ali i šire.

Skriva se stvaran ekološki uticaj fabrike guma na Zrenjanin i Srbiju

VAŠE PRAVO DA NE ZNATE NIŠTA

Fabrike kao što je „Linglong“, koje se bave proizvodnjom i preradom guma, dužne su da pokrenu proceduru kod nadležnih organa da bi se odlučilo da li treba da izrade studiju procene uticaja na životnu sredinu. Ovim dokumentom se analiziraju mogući štetni uticaji pogona na zdravlje ljudi, živi svet, zemljište, vodu, vazduh ili kulturna dobra, uz predlog mera da se zagađenje ukloni ili smanji.

Seckanje salame

Kako navode pravници iz organizacije RERI, studiju je potrebno pripremiti pre pokretanja bilo kakvih građevinskih radova – u fazi kada je još moguće uticati na projekat i izmeniti ga. Ona bi trebalo da obuhvati sve objekte koji će se nalaziti u fabričkom kompleksu, kako proizvodne, tako i prateće. Međutim, „Linglong“ i država Srbija su se o ovo oglušili.

Gradnja gumare kraj Zrenjanina već je daleko bila odmakla (podignuti su bili zid oko fabrike, kao i pomoćni objekti) kada je zrenjaninska Gradska uprava, juna 2020. godine, donela odluku da je potrebno da se uradi procena uticaja na životnu sredinu, ali samo za deo pogona.

Foto: reri.org.rs

Policija i obezbeđenje Gradske kuće onemogućili zainteresovane da prisustvuju javnoj raspravi

Par meseci kasnije Pokrajinski sekretarijat za životnu sredinu odlučio da je za preostali deo, tzv. mikser za proizvodnju guma, potrebna još jedna, posebna studija.

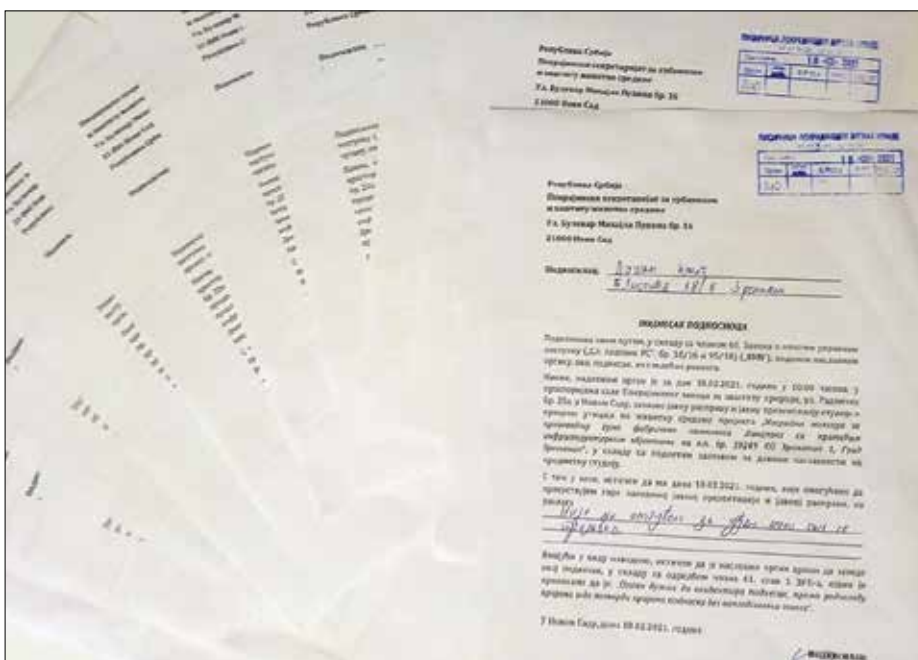
Ovakvim razdvajanjem projekta na različite faze investitor pokušava da izbegne jedinstvenu procenu uticaja, a taj fenomen se zove „seckanje salame“.

– „Linglong“ je umesto izrade jedne integrisane studije o proceni uticaja izradio dve koje je podneo na saglasnost kod dva različita organa. Time je izbegao da prikaže koliki će biti ukupan efekat pogona na životnu sredinu, što je u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti životne sredine – objašnjava advokat Dušan Prijic.

Policija brani ulazak

Sporno je i to kako su predstavljane pomenute studije o proceni uticaja „Linglonga“.

Najpre, 4. septembra 2020. godine, zrenjaninska Gradska uprava nije dozvolila zainteresovanoj javnosti da učestvuje u javnoj raspravi o prvoj studiji. Ulazak u gradsku kuću branili su obezbeđenje i policija, pravdajući se da je ograničen broj mesta „zbog pandemije“. Oko stotinak ljudi ostalo je napolju. Uprkos očiglednom propustu u organizaciji skupa, Gradska

Na desetine žalbi građana da su sprečeni da učestvuju u javnoj raspravi

Biolozi upozoravaju da će buduća gumara ugroziti ptice „Carske bare“

uprava je „raspravu“ održala. Zatim je portir obavestio one koji se nisu razišli da će nakon prve runde rasprave, održati i drugu.

– Javna prezentacija je morala da se odloži dok se epidemijska situacija ne popravi. Gradska uprava Zrenjanina prekršila je načelo informisanja i učesća javnosti utvrđeno Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu i Pravilnikom o postupku javnog uvida. Podatke o vremenu i mestu održavanja nadležni organ ne može da promeni bez prethodne najave, odnosno, ponovnog oglašavanja. Službenik obezbeđenja nema ovlašćenje da tumači i sprovodi Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu – naveo je RERI.

Isto se ponovilo i 18. februara 2021, tokom predstavljanja druge studije „Linglonga“ u Novom Sadu. Opet je bila prisutna policija. Više od 50 građana onemogućeno je da investitoru, izrađivaču studije i tehničkoj komisiji

postave pitanja i čuju odgovore. Osim toga, Pokrajinski sekretarijat pokušao je da destimuliše učesće zahtevajući da se svi zainteresovani prijave unapred, a da organizacije delegiraju samo po dva predstavnika. Najavljeno je bilo i sukcesivno izvođenje rasprave ako broj zainteresovanih bude velik, bez preciziranja koliki. Takve restrikcije nemaju osnova ni u Zakonu ni u Pravilniku.

Pitanja bez odgovora

A šta su bile primedbe građana na studije „Linglonga“? Recimo, to da u njima nije bilo navedeno kojim instrumentima će biti mereno zagađenje vazduha. Zatim, da nije odgovoreno na pitanje da li će i kako građani moći da se u realnom vremenu informišu o zagađenosti vazduha u blizini postrojenja. Zamereno je da autori studije nisu predočili koji su kapaciteti fabrike, industrijske zone i Gra-

Zrenjaninska Gradska uprava nije dozvolila zainteresovanoj javnosti da učestvuje u javnoj raspravi o prvoj studiji „Linglonga“. Ulazak u gradsku kuću onemogućili su obezbeđenje i policija

da za protivpožarnu zaštitu i sanaciju požara. Takođe i to da nije razmatrano kako će na 240 vrsta ptica u svega dva kilometra udaljenom rezervatu „Carska bara“ bukom, izduvnim gasovima i podizanjem prašine uticati više stotina šlepera koji će svakodnevno saobraćati do fabrike. Građani su primetili i da nije obrazloženo kako će priključenje fabričkog kompleksa na vodovodnu mrežu Zrenjanina uticati na stanovništvo, budući da je poznato je da Grad već ima problem s količinom vode i pritiskom.

Advokat Dušan Prijčić navodi da studije o proceni uticaja „Linglonga“ ne navode konkretno šta će biti njene obaveze kada je reč o kontroli kvaliteta vazduha.

– Izrađivač studije je isključivo citirao zakonske odredbe o potrebi praćenja zagađujućih materija u vazduhu, bez navođenja uređaja koji će biti instalirani, mesta na kojima će se vršiti monitoring, koje čestice će biti praćene – navodi Prijčić. Podseća da se na teritoriji Grada Zrenjanina ne rade zvanična merenja za veoma štetne čestice PM 2.5 koje dublje prodiru u disajne organe.

Foto: Vladimir Nikolić

Zrenjaninski scenario nekoliko meseci kasnije ponovio se u Novom Sadu. Opet su zainteresovani građani fizički sprečeni da uđu na javnu raspravu.

„Linglong“ krši propise uz dozvolu i pomoć naše vlasti

ZA GRAĐANE VAŽI JEDNO, ZA INVESTITORA IZ KINE DRUGO

Još jedan od primera da se na kompleks „Linglonga“ ne odnose pravila pravnog sistema države Srbije, jeste da se fabrika podiže nelegalnom gradnjom, što je krivično delo, i uz mnoge druge urbanističke marifetluke.

zakonite i treba ih poništiti. Zakon o planiranju i izgradnji predviđa da je za podizanje postrojenja za preradu kaučuka nadležna Pokrajina, podseća pravni tim Regulatornog instituta za obnovljivu energiju i životnu sredinu

I KAMP ZA RADNIKE PODIGNUT „NA DIVLJE“

Za smeštaj radnika koji grade pogon „Linglonga“ izgrađeni su privremeni građevinski objekti, takođe protivno Zakonu o planiranju i izgradnji, navodi advokat Dušan Prijić. Oni se nalaze na parcelama nedaleko od pogona gumare koje pripadaju firmama „Rakić plast“ i „Penfarm“. To je konstatovao građevinski inspektor Grada Zrenjanina u maju 2020. godine, naloživši uklanjanje ovih baraka.

– Po ovom rešenju nije postupljeno već je ono naknadno ukinuto iz proceduralnih razloga – nije pravilno označeno lice koje je dužno da izvrši uklanjanje objekata – kaže Prijić.

Opstalo nelegalno kontejner naselje za graditelje Linglonga zbog (slučajnog?) proceduralnog propusta zrenjaninskih opštinar

Cepkanje projekta

Najpre je sporan značajan deo građevinskih dozvola obezbeđenih kineskom investitoru, navode pravnici, jer ih je izdao nenadležan organ – Odeljenje za urbanizam zrenjaninske Gradske uprave umesto Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam. One su ne-

(RERI). Međutim, dokumentaciju za podizanje ograde oko „Linglonga“ odobrila je Pokrajina, dok se za pomoćne objekte i deo proizvodnih objekata pitao Grad Zrenjanin, što je pogrešno jer su svi ovi objekti deo jedne celine.

– Pomoćni objekti jesu u funkciji glavnog – fabrike guma. Sami, oni ne

Dokumentaciju za podizanje ograde oko „Linglonga“ odobrila je Pokrajina

bi ni bili izgrađeni niti bi imali ikakvu svrhu. Zato dozvole za njih mora dati nadležni organ koji ih izdaje i za glavni objekat – objašnjavaju pravnici RERI-ja.

Navode da je i ovde na delu „seckanje salame“, odnosno cepkanje jedinog projekta na više manjih.

– Time se spuštaju nadležnosti sa Ministarstva ili pokrajinskih organa na niži nivo lokalne samouprave kako bi proces bio manje transparentan i kako bi se suzila javnost koja učestvuje u donošenju odluka – navodi RERI.

Ističu da u Zakonu o planiranju i izgradnji zaista postoji i odredba da se u okviru privredno-industrijsko kompleksa nadležnost za izdavanje dozvola utvrđuje pojedinačno za određene objekte, ali da se to odnosi na pojedinačne samostalne objekte u okviru istog kompleksa, a ne na pomoćne u funkciji glavnog.

„Linglong“ tumači zakone kako mu je volja pa se za dozvole za gradnju svojih objekata obraćao nenadležnim organima

Takođe, kineski investitor je bio dužan da za izdavanje građevinske dozvole pribavi uslove od Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode jer se u neposrednoj blizini fabrike nalazi Specijalni rezervat prirode „Carska bara“. Ukoliko to ne učini, uslove je trebalo da pribavi organ koji izdaje građevinsku dozvolu. Međutim, prema informacijama koje je RERI dobio od Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode, ni Gradska uprava Zrenjanina, ni nadležni u Pokrajini, nisu se obratili Zavodu, uprkos izričitoj zakonskoj obavezi.

Nelegalni objekti

Na placu „Linglonga“ se zidalo i bez građevinske dozvole, utvrdio je pokrajinski inspektor aprila prošle godine, naredivši zatvaranje dela gradilišta. Ni dva meseca posle toga nadležni organ – Pokrajinski sekretarijat za građevinarstvo – nije imao informacije o

Poruka građana sa protesta kod gumare

Smeštaj radnika u nelegalnim objektima je kao scena iz horor filmova

tome da li je investitor zaista postupio po naloženom, a sada je već izvesno da nije.

Krivične prijave zbog gradnje bez odgovarajuće dozvole

„Građanski preokret“ je podneo tužbu pred Upravnim sudom radi poništavanja građevinske dozvole. Takođe je protiv odgovornog lica „Linglong International Europe“ doo Zrenjanin i odgovornog lica „China Energy Engineering Group Tianjin Electric Power Construction Co. Ltd“ podneta krivična prijava Osnovnom javnom tužilaštvu u Zrenjaninu zbog građenja bez građevinske dozvole. Do današnjeg dana ni Upravni sud, ni Tužilaštvo, nisu doneli meritorne odluke.

U teoriji, „Linglong“ se ne razlikuje od drugih kompanija vođenih profitom koje pokušavaju da umanje troškove poslovanja izbegavanjem nepotrebnih troškova i administrativnih zavrzlama, navodi pravnica RERI-ja, Hristina Vojvodić.

– Problem nastaje kada kompanija, osnažena izostankom reakcije državnih organa, započne da tumači uslove Zavoda za zaštitu prirode ili saglasnost na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu kao „birokratske zavrzlamе“, a zakone Srbije kao instruktivne odredbe kojih se ona može pridržavati ukoliko želi, ali i ne mora, ako tako odluči – ističe Vojvodić.

Foto: Građanski preokret

Zrenjaninska vlast platila iz budžeta beogradskom „Milenijum timu“ razminiranje zemljišta koje je već bilo uknjiženo kao vlasništvo kineske kompanije

IZVOĐAČ
MILLENNIUM TEAM DOO
 Žanke Stokić br. 39, 11050 Beograd
 Tel/Phone: +381 11 313-95-09, 313-95-23
 Fax: +381 11 313-95-97
 Mat.br./ID No: 17511068
 PIB/VAT No: 103079096
 Tekući račun: 160-0000000207857-21 Banka Intesa ad Beograd

Mesto i datum izdavanja situacije: Beograd, 01.06.2020.
 Mesto i datum prometa: Zrenjanin, 01.06.2020.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
 АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
 ГРАД ЗРЕНЈАНИН
 ГРАДОНАЧЕЛНИК

NARUČILAC [REDACTED]
GRAD ZRENJANIN
 Trg Slobode br.10 [REDACTED]
 23000 Zrenjanin
 PIB: 102506213
 MB: 08002266

Organ	Opis	Broj	Prilog	Vrednost
				PR20/003

II PRIVREMENA SITUACIJA **Obracun br. 62/20**

Projekat:	Razminiranje-čišćenje od eksplozivnih ostataka rata na lokaciji na kojoj se gradi fabrika "Linglong International Europe" doo Zrenjanin, Grad Zrenjanin		
Ugovor br.:	Naš br. P1SP-215/20 dana 02.04.2020.; Vaš br.016-26-4/20-II dana 02.04.2020.		
Ugovorena neto vrednost radova po ugovoru:	400.000.000,00 RSD	plus 20% PDV	

	RSD
1 Neto vrednost Ugovorenih radova	400.000.000,00

Za takozvano razminiranje lokacije buduće gumare, sredinom 2020. godine, plaćeno 400 miliona dinara (neto)

Od Srbije „Linglongu“: zemljište, subvencije, komunalna infrastruktura, poslovne pogodnosti

NEMAMO PIJAĆU VODU, A KINESKOJ KOMPANIJ POKLANJAMO MILIONE EVRA

Vlastima Srbije i Zrenjanina vodospisnabdevanje fabrike guma „Linglong“ važnije je od snabdevanja stanovništva zdravstveno ispravnom vodom, kao i od izgradnje kanalizacije u selima (od 22 sela, samo sedam ima kanalizaciju ili je gradi). Ova kineska kompanija prethodno je od naše države dobila gotovo 100 hektara zemljišta i subvencije od 75,8 miliona evra, ali i druge pogodnosti.

Cevovod isključivo za gumaru

Firma „Linglong International Europe“ je dugoročno oslobođena od plaćanja poreza na dobit, biće joj omogućen bescarinski izvoz, a kao objekat od državnog značaja, fabrika nije morala da plati ni promenu namene zemljišta iz poljoprivrednog u građevinsko, predložili su pravnici Regulatornog instituta za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI). U slučaju „Linglonga“ prevaziđen je dozvoljeni prag pomoći za velike investicione projekte, ocenjuje RERI.

Isto je u svojoj analizi zaključio i zrenjaninski advokat Dušan Prijić. On podseća da je zrenjaninsko javno

Polaganje vodovodnih cevi za „Linglong“ krajem 2021.

preduzeće „Vodovod i kanalizacija“ sa 448,2 miliona dinara finansiralo izgradnju vodovodne i kanalizacione mreže za Industrijsku zonu „Jugoistok Ečka“, gde se i gumara nalazi. Ovo je

rađeno isključivo za potrebe „Linglonga“, zaključuje Prijić.

I zamenik gradonačelnika Zrenjanina Saša Santovac je 10. maja prošle godine na sednici gradske Skupštine potvrdio da je u pitanju izgradnja nedostajuće infrastrukture za ovu kompaniju.

Prijić zato ističe da je Komisija za kontrolu državne pomoći Srbije pogrešila što je to ignorisala kada je juna 2020. odobravalala subvenciju i zemljište za kinesku fabriku. Obrazloženje Komisije bilo je da će nova infrastruktura biti namenjena svim korisnicima zone, što nije tačno, dokazuje pravnik.

– Na području zone „Jugoistok“ već se nalazi komunalna infrastruktura koju koriste drugi korisnici, ali koja ne ispunjava kvantitativne zahteve proizvodnje „Linglonga“. Naime, potreba za snabdevanje vodom ovog pogona veća

„DREKSLMAJER“ ZAPOSLEO 5.000, A KINEZI ĆE MOŽDA 1.500 LJUDI

Na tretman države kakav dobija „Linglong“ nisu mogli da računaju drugi strani investitori koji posluju u Zrenjaninu. Pre 2012. godine dolazili su, na primer, „Drekslmajer“, „Fulgar“, „Pompea“, „Gece“ i drugi, koji su podizali svoja postrojenja i zaposlili više hiljada radnika, a građevinsko zemljište su uzimali u dugoročni zakup, ili su ga, nešto kasnije, kupovali. Kompanija „Drekslmajer“ je pre pandemije kovida imala više od 5.000 zaposlenih Zrenjaninaca, dok „Linglong“ najavljuje zapošljavanje svega 1.500 radnika i to do 2025. godine, što znači da ni u tom aspektu ne opravdava privilegije koje su mu date.

Iz dokumenta Komisije za kontrolu državne pomoći jasno je da će ukupni trošak zarada u „Linglongu“ iznositi nešto više od 16 miliona evra, što znači da bespovratna pomoć Srbije toj kompaniji daleko prevazilazi podsticaje za otvaranje novih radnih mesta

Nastavak na 10. strani

...nastavak sa 9. strane

je nego što je dosadašnji sistem mogao da obezbedi jer se postojeći korisnici snabdevaju vodom putem cevi promera 350 mm. Međutim, za potrebe „Linglonga“, u skladu sa odlukom „Vodovoda“, predviđeno je da se voda dovede novim cevima promera 400 mm – objašnjava Dušan Prijić.

Svoje sanitarno-fekalne vode „Linglong“ bi trebalo da ispušta u zrenjaninsku gradsku kanalizaciju, dok će se atmosferske izlivi u Begej iz dva ispusta.

– Sve otpadne vode iz kompleksa prethodno će biti usmeravane u ka-

Advokat Dušan Prijić

Postavlja se pitanje zašto država Srbija, ako već tolikim procentom učestvuje u ovoj kineskoj investiciji, nije ugovorila i srazmerni vlasnički udeo u budućoj fabrici?

Saša Santovac i Simo Salapura na sednici skupštine kada je odlučeno o gradnji vodovoda za „Linglong“

nalizacionu mrežu čiju je izgradnju finansirao zrenjaninski „Vodovod“. Imajući u vidu položaj i potrebe pogona „Linglonga“, nedvosmisleno je da će se ova infrastruktura koristiti za isključive potrebe njihovog pogona – navodi Prijić.

Platili im i uklanjanje mina

Prilikom donošenja odluke o davanju bespovratnih sredstava „Linglon-

gu“, Komisija takođe nije uzela u razmatranje ni i indirektnu finansijsku pomoć koju je kompanija već dobila, navodi Dušan Prijić. Naime, poslovanje u Slobodnoj zoni, gde se nalazi gumara, sa sobom donosi mnogobrojne pogodnosti.

– To su: slobodan uvoz i izvoz roba i usluga; uvoz opreme i materijala za izgradnju objekata bez carine i poreza; oslobađanje od plaćanja poreza na dobit, PDV-a na potrošnju energenata (struje, gasa, mazuta i ulja), zatim PDV-a na unos dobara i na usluge dopremanja i smeštaja robe – nabroja pravnik, navodeći da na ovo rešenje Komisije za kontrolu državne pomoći žalbe nisu bile dozvoljene.

Povrh svega toga, Grad Zrenjanin je platio beogradskom preduzeću „Milenijum tim“ 400 miliona dinara (neto) za razminiranje lokacije na kojoj se gradi fabrika guma.

Postavlja se pitanje zašto država Srbija, ako već tolikim procentom učestvuje u ovoj kineskoj investiciji, nije ugovorila i srazmerni vlasnički udeo u budućoj fabrici?

Prečnik dva metra – cevi za „izlučivanje“ kišnice sa sto hektara u vlasništvu „Linglonga“ na ulazu u Zrenjanin iz pravca Beograda. Šta će kroz njih zaista oticati u Begej?!

Gradilište „Linglong“: višestruko ugrožena ljudska prava i slobode

RADNI LOGOR I STRANCI U MASKIRNIM UNIFORMAMA

Jesen su aktivisti za ljudska prava i novinari obelodanili da su više stotina vijetnamskih građevinaca angažovanih na gradilištu „Linglonga“ potencijalne žrtve trgovine ljudima i radne eksploatacije, što je prijavljeno Višem javnom tužilaštvu u Zrenjaninu, kao i drugim institucijama.

Smeštaj nedostojan čoveka

Vijetnamski radnici stanovali su u nekadašnjim skladištima u Industrijskoj zoni, nedaleko od gradilišta „Lin-

radnici su i dalje zastrašeni i pod nadzorom, svedoče aktivisti koji su sa njima u kontaktu.

Inicijativa za ekonomska i socijalna prava A11 podnela je dve krivične prijave protiv kompanije „Linglong International Europe“ d.o.o. Zrenjanin zbog postojanja osnova sumnje da su izvršili povredu prava na štrajk, kao i krivično delo protivpravno lišenje slobode ograničenjem slobode kretanja građevinaca iz Vijetnama. Nadležne institucije su na ove navode reagova-

POKAZATELJI TRGOVINE LJUDIMA

Aktivisti i aktivistkinje organizacija ASTRA i A11 zaključili su da je položaj vijetnamskih radnika imao sve elemente trgovine ljudima u cilju radne eksploatacije, između ostalih: regrutovanje i dovođenje u zabludu o uslovima rada i boravka; upitni ugovori i način angažovanja; radnici ne govore niti razumeju lokalni jezik; nisu u posedu svojih ličnih dokumenta; ograničeni su im komunikacija i kretanje; grupno stanovanje u izuzetno neuslovnim barakama, iskorišćavanje rada; neredovna i neadekvatna novčana nadoknada; velika zavisnost od poslodavca; nebezbedni uslovi rada i boravka; nemogućnost povratka kući.

Foto: TV NewsMax Adria

Kinezi sami određuju pravila: zabranjuju snimanje na našim ulicama

glonga“. U barakama je postojao visok rizik od požara, bile su bez grejanja, struje, pijaće i tople vode. Nije bilo ni adekvatne infrastrukture i kanalizacije, pa su se fekalije izlivala desetak metara od objekata.

Nakon pritiska javnosti, radnici su krajem prošle godine premešteni u nešto bolji smeštaj, u zgradu firme „Penfarm“, u Industrijskoj zoni, dok se deo njih vratio u domovinu. Iako su u nešto uslovnijem prebivalištu, preostali

Sasvim je moguće da se među zaposlenima koje je doveo „Linglong“ nalazi i ne mali broj pripadnika bezbednosnih službi Kine, smatra politikolog Miroslav Samardžić

le ćutanjem, kao i objavama da je gradilište „Linglonga“ najkontrolisanije u državi i da nisu utvrđene bitnije nepravilnosti.

Poslodavci vijetnamskih uposlenika bile su firme podizvođači na gradilištu „Linglonga“, koje su sa njima zaključile ugovore kojima se krši niz odredbi Zakona o radu, pisao je istraživački portal BIRN.

Sa druge strane, gumaru grade i kineski državljani. Njihova matična firma je „Linglong International Europe“ i vode se kao radnici upućeni iz inostranstva, navodi advokat Dušan Prijić. Ističe da se na njih primenjuje poseban akt – Zakon o potvrđivanju sporazuma o socijalnoj sigurnosti između Vlade Republike Srbije i Vlade Narodne Republike Kine. To znači da za njih u prvih pet godina važi zakonodavstvo Kine, a ne Srbije, pri čemu se ovaj rok može produžiti na još dve godine. Prijić dodaje da je predviđeno da će u proizvodnji u gumari raditi 300 upućenih radnika iz matičnog privrednog društva.

Nastavak na 12. strani

...nastavak sa 11. strane

TV ekipa iz Holandije: tako prolaze novinari u Srbiji

Mediji i aktivisti koji su proteklih meseci pratili situaciju oko vijetnamskih neimara suočavali su se zastrašivanjima pripadnika obezbeđenja, domaćeg i kineskog, svedoči Ivana Gordić Perc, novinarka istraživačkog portala VOICE.

Ne možete nam ništa

– Fotografisali su mi lice i tablice automobila, a tražili su da slikaju i novinarsku iskaznicu. U početku su me pratile osobe koje su razumele srpski i to zatim prenosile svojim šefovima. Bila sam prilično uznemirena ovim iskustvom – navodi ona.

Kada je zajedno sa kolegicom pratila preseljenje radnika, kinesko obezbeđenje im je blokiralo prolaz u jednoj uličici sa po dva vozila na obe strane.

– Aktivisti koji su bili u blizini su došli i praktično nas izbacili – seća se Iva-

Tužilaštvo ne reaguje – novinari bez zaštite od kineskih bezbednjaka

na. Navodi da su prethodno kineski čuvari divljačkom vožnjom pokušavali da ih spreče da izađu na glavni put.

Reakcije o tužilaštva o tome nema.

„Linglong“ nalazi i ne mali broj pripadnika bezbednosnih službi Kine, smatra politikolog Miroslav Samardžić, pozivajući se na iskustva iz drugih država.

Barake, svojevremeno skladišta preduzeća iz sastava trgovinskog „Banat“, jesenas bile dom radnika iz Vijetnama

Poslovanje Srbije sa Kinom štetno je u svakom smislu – ekonomskom, političkom, ekološkom, ocenili su stručnjaci koji su u protekla dva meseca bili učesnici serije tribina u Zrenjaninu, u organizaciji Građanskog preokreta

O KINESKOM UTICAJU U SRBIJI ..NAŠA TRKA KA DNU

Dobijamo samo nepovoljne kredite

Postojeći model ekonomske saradnje s Kinom ima loše posledice po Srbiju, saglasili su se dr Ognjen Radonjić, profesor ekonomije na Filozofskom fakultetu u Beogradu i Milan Ćulibrk, glavni i odgovorni urednik nedeljnika NIN.

Radonjić je izneo podatke o trgovinskom odnosu između Srbije i Kine i konstatovao da se radi o klasičnom primeru odnosa siromašne i bogate države, odnosno o crpljenju naših resursa. Srbija u Kinu izvozi jeftine sirovine, a kupuje visokosofisticiranu opremu, pri čemu ostvaruje deficit. On je istakao da kineske investicije ne spadaju u one od

Dr Ognjen Radonjić

Milan Ćulibrk

Ako probleme ne rešavaju institucije, rešiće ih ulica

kojih se ima korist jer ne obezbeđuju pristup naprednim tehnologijama, ne donose superiorne tehnike upravljanja preduzećima, ne obezbeđuju integraciju našeg tržišta u globalno i ne povećavaju konkurentnost domaćih dobavljača, jer ih i ne koriste. Srbija u poslovanju s Kinom ima strategiju „trke ka dnu“, zaključio je Radonjić.

Ćulibrk se nadovezao pitanjem zašto se od najave fabrike čipova i lete-

ćih automobila došlo do fabrike guma. Podsetio je da od svega što Kinezi rade u Srbiji, postoje samo tri investicije („Hestil“ u Smederevu, „Zidin“ u Boru i „Linglong“), a da su ostalo radovi iz vrlo nepovoljnih kreditnih aranžmana. On je ukazao na tendenciju da kineske firme, poput „Zidina“, prodaju robu povezanim preduzećima u inostranstvu, najčešće sami sebi, te da to rade po umanjanim cenama, kako bi umanjili

Netransparentnost ugovaranja poslova s kineskom stranom i izostanak tendera u dodeljivanju poslova ukazuje na mogućnost mnogo većeg zaduženja nego što pokazuju zvanični podaci

svoju dobit i platili manji porez Srbiji.

Radonjić i Ćulibrk saglasni su da netransparentnost ugovaranja poslova s kineskom stranom i izostanak tendera i konkurencije u dodeljivanju poslova ukazuje na mogućnost mnogo većeg zaduženja nego što pokazuju zvanični podaci. Poručili su da bi normalna zemlja uzela kredit od Evropske investicione banke ili Evropske banke za obnovu i razvoj, koji podrazumeva javno nadmetanje i usvajanje najbolje ponude, studiju izvodljivosti, kao i kontrolisanje troškova i uticaja radova na životnu sredinu, a što izostaje u aranžmanima s kineskim partnerima.

Fotost: FSB Pokret, Tvrdava

Smederevo je zbog kineske železare pokriveno narandžastom prašinom

Za Kinezima ostaje površina Marsa

Nakon što fabrike poput „Linglonga“, „Hestila“ i „Zidina“ zagade okolno zemljište, njegova potpuna biološka rehabilitacija nije moguća, a i samo delimična mnogo košta. Takva područja su žrtvovana, vremenom se devastiraju i postaju kao površina Marsa – rekla je dr Ljiljana Tomović, profesorka beogradskog Biološkog fakulteta.

Poručila je da se „Linglong“ gradi na najgorem mestu za Zrenjanin – jugoistočno od grada na području u kojem najčešće duvaju jugoistočni vetrovi.

Dr Biljana Stojković se nadovezala rekavši da je apsurdno i to što je „Linglong“ zauzeo najplodniju banatsku zemlju. Takva „politika“ industrijalizacije znači da nećemo ostati samo bez poljoprivrede, zdrave hrane, reka i šu-

Foto: Vladimir Nikolić

Dr Biljana Stojković

ma, nego da će i život u gradu postati nepodnošljiv zbog zagađenosti.

– Vreme je za uzbunu. Mnogi toga još uvek nisu svesni, a morali bi da shvate da, ako se ovakvo zagađenje nastavi, nas ovde više neće biti – upozorila je dr Stojković.

Ona je posetila pogon za reciklažu plastike u Perlezu, rekavši da je jezivo koliko tamo smrdi, a da su radnici bez zaštitne opreme.

Dr Tomović je rekla da se u Boru, gde deluje rudnik „Zidin“, više ne govori o prirodi jer je uništena, već samo o stanju zdravlja ljudi. Poslednjih par godina se kriju informacije o porastu respiratornih, kancerogenih i

Dr Ljiljana Tomović

dečjih oboljenja u severoistočnoj Srbiji iako su državne institucije obavezne da objavljuju te podatke, istakla je Tomović.

Istakla je da država poslednjih 30 godina nije ulagala u sistemsko praćenje stanja životne sredine.

Odgovarajući na pitanja prisutnih šta treba uraditi u ovakvoj situaciji, Stojković i Tomović su rekly da je rešenje u zaustavljanju rada zagađivača i insistiranju da ispune sve ekološke standarde. Zaključile su da su mnogi od njih danas u Srbiji samo zato što mogu da skinu filtere, da tako uštede energiju i ostvare ekstraprofit, a ne budu kažnjeni.

**Vreme je za uzbunu.
Mnogi toga još uvek
nisu svesni,
a morali bi da shvate da,
ako se ovakvo zagađenje
nastavi,
nas ovde više neće biti,
upozorila je dr Stojković**

Srbija na putu kineske ekspanzije

Srbija je pod kolonizacijom i ekonomskom okupacijom Kine, zaključili su sociolozi dr Jovo Bakić i dr Nemanja Zvijer.

„Linglong“ će Srbiji naneti veliku štetu, rekao je Jovo Bakić, jer Kinezi, poput drugih kapitalista, nisu došli da nam nešto donesu, nego da od nas uzmu.

– Vidimo da su Vijetnamci na njihovom gradilištu u ropskom položaju, a čujemo da su neki Kinezi zatvorenici koji su dovedeni da ovde izdrže deo svojih kazni. To znači da smo pod

Foto: Vladimir Nikolić

Dr Nemanja Zvijer

„u svoja četiri zida“ nismo ništa uradili, ključno je da se povežemo sa svima drugima i da se organizovano bunimo – rekao je Bakić.

Kina ima najveći višak kapitala na svetu i program osvajanja evropskog tržišta, a Srbija i Mađarska su joj dve strateške zemlje za ostvarenje tog cilja, objasnio je sociolog.

– To je ekspanzionistički imperijalizam, bez obzira na to što se Kina skriva iza navodnog socijalizma. Autoritarni vlastodržac Aleksandar Vučić je samo jednu lekciju naučio iz sudbine Slobodana Miloševića, a to je da ne treba da se suprotstavlja velikima i da mu je za opstanak na vlasti neophodno da im predaje resurse – zaključio je Bakić.

Dolazak prljave gumarske industrije

Dr Jovo Bakić

iz Kine, iz najzagađenije zemlje na svetu, i to na naše zemljište najviše poljoprivredne kategorije, za sociologa dr Nemanju Zvijera jeste na granici zdravorazumnog poimanja.

– Mi smo svedoci ekonomske okupacije koju je naš državno-politički aparat omogućio. Na teritorijama kineskih postrojenja u Srbiji naša država je suspendovana, propisi se ne primenjuju, to su teritorije koje su pod okupacijom, samo što ona nije vojna, nego ekonomska. To je teško opravdati i legitimisati i baš zato se u režimskim medijima ta tema ignoriše. Da postoje institucije, ne bi bilo „Linglonga“. Država se, jednostavno rečeno, okrenula protiv svojih građana – zaključio je Nemanja Zvijer.

Kina ima najveći višak kapitala na svetu i program osvajanja evropskog tržišta, a Srbija i Mađarska su joj dve strateške zemlje za ostvarenje tog cilja

specifičnom kolonizacijom koja će dovesti do dodatne eksploatacije. Kineska radna snaga vođena je konfučijanskom etikom i navikla je da bude poslušna do mere izivljavanja poslodavaca nad njima. I deo stanovništva Srbije je spreman da uđe u takve aranžmane eksploatacije. Ako zbog toga psujemo

Pogon za preradu plastike Feitiansuye u Perlezu kod Zrenjanina stvorio je divlju deponiju, zagadio kanal za navodnjavanje njiva, ugrožava crpnu stanicu za snabdevanje vodom celog sela i svakodnevno širi smrad na koji se meštani već godinu dana bezuspešno žale gradskim i pokrajinskim vlastima.

Foto: Goran Bugar (dronom)

Najviše podseća na fašistički korporativizam

Autoritarni režimi jesu ono što povezuje ovdašnje lokalne diktatore i Kinu, svetsku silu u usponu, ocenio je politikolog dr Radivoje Jovović.

– Kada komunicirate sa Zapadom, morate da se ponašate u skladu s procedurama, zahteva se od vas bar neki aspekt vladavine prava, fiskalne discipline, kriterijuma za dodelu poslova, dok u komunikaciji s totalitarnim sistemima poput kineskog toga nema. Njih jedino zanima da politički i eko-

Kada komunicirate sa Zapadom, morate da se ponašate u skladu s procedurama, zahteva se od vas bar neki aspekt vladavine prava, fiskalne discipline, kriterijuma za dodelu poslova, dok u komunikaciji s totalitarnim sistemima poput kineskog toga nema.

nomski prodru u manje države, što lokalni diktatori koriste da od njih za-grabe novac i za sebe – objasnio je Jovović.

Naveo je da je slučaj „Linglonga“ za dve godine uspeo da uruši pravni po-

Foto: Vladimir Nikolić

Dr Radivoje Jovović

redak i ugled Srbije, kao i da sroza ni-vo radnih prava.

– Kada ljudi vide kako prolaze zapo-sleni u gumari, pomisliće „meni i nije tako loše, bar imam toalet“. „Linglong“ pomaže da se normalizuje nenormal-no, da ljudi žive ispod granice dostojanstva i da nemaju mogućnosti da se iz takvog položaja izbave. Ako se ne usprotivimo ovoj investiciji, sledi nam još gori scenario, jer se kapital kojim upravljaju autoritarni režimi neće za-ustaviti u eksploataciji. Ono što nam politički dolazi iz Kine najviše podse-ća na fašistički korporativizam – re-kao je Jovović.

Građani imaju pravo na pobunu

Vlast odbija važeći ustavni okvir i doživljava nas kao pleme koje ima poglavicu s kojim investitori razgovaraju, zanemarujući prava ljudi, što je u slučaju „Linglonga“ očigledno. Naša prava, garantovana ustavom, kao i ekološke standarde, morala bi da poštuje svaka kompanija koja se pojavi u Srbiji, a to nije slučaj. Kineske su još gore jer sa sobom donose i radnu kulturu poznatu po izuzetno lošem polo-žaju zaposlenih – rekao je dr Savo Manojlović, predsednik Udruženja za zaštitu ustavnosti i zakonitosti.

U Srbiji se sa namerom krši pravo na zdravu životnu sredinu, i ako takve probleme ne budu rešavale institucije, rešavaće ih ulica, jer građani imaju pravo na pobunu i samoodbranu za-ključio je Manojlović.

Ugovori o radu građana Srbije angažovanih u kineskim kompanijama u Zrenjaninu i Boru imaju odedbe o praćenju ili prismotri od strane poslodavaca, što je krivično delo

Kineska kultura poslovanja već se prenela u našu zemlju, smatra dr Mario Reljanović, naučni saradnik na Institutu za uporedno pravo. Ugovori o radu građana Srbije angažovanih u kineskim kompanijama u Boru i Zrenjaninu imaju odredbe o praćenju ili prismotri od strane poslodavaca, što je krivično delo, istakao je Reljanović.

IMPRESUM

Izdaje:

Građanski preokret,
Pupinova 20, Zrenjanin

gradjanski-preokret.rs

facebook.com/gradjanski-preokret

twitter.com/gpreokret

instagram.com/gpreokret

Za izdavača:

Dušan Kokot

Prelom i grafička obrada:

Zoran Dedić

Štampa:

Štamparija Grafoprodukt, Novi Sad

Foto: Vladimir Nikolić

Dr Savo Manojlović i dr Mario Reljanović sa voditeljem tribine M. Samardžićem